

Нејзината вредност се состои и во тоа што авторите ги посочуваат изворите и делата од каде се земените текстовите. Тоа може да биде од посебна корист за запознавањето на историската белетристика за односниот период од историјата. Појавата на оваа книшка на македонски јазик би била од општа корист, бидејќи ние немаме нешто

слично за историјата на средниот век во нашите училишта, особено за општата историја. Овој наш предлог го поткрепуваме и со фактот што наброените и одбрани историски одломки скоро се совпааат со наставниот материјал што се изучува во нашите училишта.

Д. А

„Стремеж” списание за литература, уметност и култура, 1965, 1966 и I-та половина на 1967 год.

Повеќе од десет години во Прилеп излегува списанието „Стремеж” кое третира прашања од литературата, уметноста и културата не само во градот, туку постојано изнесува прашања од овие области и вон од него. Тоа не е чисто регионално списание. Кругот на соработниците е така голем што ги надминува дури и рамките на нашата Република. Прелистувајќи ги страниците на ова реномирано списание од внатрешноста, во времето на 1965, 1966 и I-та половина на 1967 год., забележуваме — покрај постојаните содржини кои што изнесуваат раскази, есеи, осврти, прикази, театарски прегледи, песни, рецензии и др. — и рубрика: *револуционерно мина то*. Ова рубрика списанието долго време ја има на своите страници. Во 1965 год. во ова рубрика е објавен и овој наслов: „Литературата, Паганини и Револуцијата” од Љубен Ѓорѓиоски, современик на предреволуционерниот и периодот на Народната револуција од Прилеп. Во овој фрагмент за животот и смртта на Ордан Михајлоски — Оцка, е даден исцрпен преглед на животот и воспитувањето од страна на Партијата и СКОЈ на средношколската младина во Прилеп, која во судбоносната 1941 г. се најде прва во редовите на првиот Прилепски партизански одред и ги положи своите млади животи за слободата на нова Југославија. Централна личност е Ордан Михајлоски — Оцка, олицетворение на младинец, член на СКОЈ и борец на Револуцијата („Стремеж” бр. 1, год. XI, стр. 57—64).

Во истата рубрика, под наслов „Спомени за мајката и синот Узунови од Охрид” од Марица Антонова, изнесени се спомени од нашето подалечно минато, од времето на создавањето и ширењето на национално-ослободител-

ното движење во Македонија, посебно дејноста на Организацијата во Охрид сред жените-учителки, учеството во движењето на мајката на Христо Узунов и дејноста на Христо Узунов како учител и револуционер во Охрид и Охридско. („Стремеж” бр. 2 год. XI, стр. 58-63).

Во неколку продолженија на ова рубрика дадена е скица за биографијата на Киро Бајрамоски, од Љубен Ѓорѓиоски. Во ова скица авторот дава опширни преглед на револуционерниот пат на Киро Бајрамоски, работник од Прилеп, задоеен со револуционерни идеи во семејството, неговото учество во Револуцијата како партизан-борец, се до неговата трагична но херојска смрт во битолската болница, каде се самоубива по операцијата. Фатен е од полицијата ранет, таа го лекува за да го испитува, а тој не можејќи тоа да го поднесува се самоубива. . . . „Знаеше дека не го лекуваат за да му го спасат животот, туку да можат да го измачуваат.“ („Стремеж” бр. 6, год. XI, стр. 49—56. 1965 год. и во „Стремеж” бр. 1/66 год., XII год. стр. 41—46, „Стремеж” бр. 2/66 год. (XII год. стр. 70—76).

Списанието „Стремеж” од 1967 год. воведува и една многу интересна рубрика „Народни кажувања”, која преку искажувања на постари луѓе, живо, непосредно и пластично изнесува секавања за тешкиот живот на поедини луѓе во регионот на Прилепско и Порече, за печалбарството. Овие искажувања се драгоцен историски податок за животот под турско ропство; тие даваат слика на социјалните услови на нашите луѓе во втората половина на XIX и почетокот на XX век. Во искажувањето под наслов „Америка колку до Присад”, забележани од Стојан Силјаноски, се раскажува за тешкиот гурбетски живот

на нашиот селанец-гурбетчија, нашиот селанец-безземјаш, на луѓето од сиромашното Порече, за сиромасите-окапани"... што ги напуштаат своите домови и огништа да заработат корка леб за своето семејство Прилозите во ова рубрика поместени се со оригинален јазик на раскажувањот, интересни се и од јазична гледна точка („Стремеж“ бр. 1/67, год (XIII) стр. 47—53).

„Стремеж“ бр. 2/67 год. (XIII) стр. 68—75 во „Народни кажувања“ од Ст. Силјаноски донесува прилог под наслов „Пари не сакаат, мене ме сакаат“. Во ова искажување Силјаноски забележал како живеле луѓето од дебарските села кон крајот на XIX и почетокот на XX век. Луѓето раскажуваат за нивниот тежок живот на печалба во туѓина и за борбите со Турците во времето на Илинденското востание. Раскажувањето обилува со многу подробности и поединости, моментни од животот на селаните, што раскажувањето го прави интересно и сликовито, непосредно доживеано. Во бр. 4 на списанието стр. 72—84 поместено е „Народното раскажување“ под наслов „Си течи живото како Зрзескине воденици“, што исто така на многу сликовит начин го искажува животот на сиромашните селани од ова село, кои оделе на печалба.

„Стремеж“ бр. 4/67 (XIII) год. на стр. 32—36 донесува статија од Д-р Орде Иваноски под наслов „Јужнословенските социјалисти спрема ослободителната борба на македонскиот народ во крајот на XIX век“. Авторот прави краток осврт на историјатот на раѓањето на македонското национално-ослободително движење и борбата на

македонскиот народ за неговото ослободување. Проблемот на ослободувањето на македонскиот народ не беше само негово и балканско прашање, туку и европско. Тој го сврте вниманието и на јужнословенските социјалисти. Нивниот однос кон борбата на македонскиот народ секогаш е позитивен, како и на македонските социјалисти кои отворено заставаа на страната на национално-ослободителното движење. Революционерниот карактер на таа борба претставува најважен принцип на борбата за ослободување. Македонските социјалисти обрнуваа внимание на идниот државно-правен статус на Македонија. Тие се залагаа Македонија да стане одделна држава со републичко уредување, истакнувајќи ја потребата од заеднички живот на балканските народи во балканска федерација. Односот на српските, бугарските, словенечките и хрватските социјалисти кон македонското прашање, преку пишувањето на социјалистичкиот печат, е изнесен како реално согледување на борбата за слобода на македонскиот народ, и дека таа борба е оправдана и за смирување на Балканот и во Европа. На крајот на статијата авторот заклучува дека борбата на македонскиот народ го сврте вниманието и на јужнословенските социјалисти, кои го осудуваа неспособното турско владеење во Македонија и ја истакнувал потребата за нејзино неодољно ослободување, односно го поцртуваа барањето за нејзино ослободување и ја осудуваа политиката на големите сили во врска со македонското прашање.

Ц. Б.

Нови книги и списанија*

А. Книги

Историографија

1. Проблемы историографии. Воронеж 1960, 151. — Тези и афтореферати за проблемите на историографијата — општа и руска;

2. Источники и историография славянского средневековья. Москва 1967,

286. — Зборник на статии и материјали од историјата на словенското средновековие;

3. Историография нового времени стран Европы и Америки, Москва 1967, 670. — Зборник на статии за историо-

*) Прегледот е направен во Библиотеката на семинарот по историја при Филозофскиот факултет, Скопје, која ги поседува овие публикации.